

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Warszawa,

Adam Bodnar

WZF.037.1.2017.TO

**Pan
Mariusz Kamiński**

**Minister Spraw Wewnętrznych
i Administracji**

w dniu 27 czerwca 2019 r. weszła w życie ustawa z dnia 16 maja 2019 r. o zmianie ustawy o Policji oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1091) w zakresie umożliwiającym częściową rehabilitację prawną i powrót do służby uniewinnionego w postępowaniu karnym policjanta, który został zwolniony ze służby na podstawie art. 41 ust. 1 pkt 3 ustawy o Policji, czyli z powodu wymierzenia kary dyscyplinarnej wydalenia ze służby - za czyn wypełniający jednocześnie znamiona przestępstwa i przewinienia dyscyplinarnego.

Przedmiotowa zmiana, niewątpliwie konieczna, nie rozwiązuje jednak wszystkich problemów, dotyczących rehabilitacji pomówionych funkcjonariuszy, w tym, w szczególności ochrony prawnej oraz zwrotu pełnej wysokości uposażenia za okres pozostawania poza służbą. Wątpliwości w tym zakresie były przeze mnie sygnalizowane w trakcie procesu legislacyjnego. Z Oceny Skutków Regulacji do projektu ww. ustawy wynika, że zmiany dotyczyć będą 59 funkcjonariuszy służb mundurowych (w tym 49 policjantów).

W przywołanej opinii przedstawiciel RPO wskazał wówczas, że zgodnie z art. 42 ust. 5 ustawy o Policji funkcjonariuszowi przywróconemu do służby przysługuje za okres pozostawania poza służbą świadczenie pieniężne równe uposażeniu na stanowisku

zajmowanym przed zwolnieniem, nie więcej jednak niż za okres 6 miesięcy i nie mniej niż za 1 miesiąc. Takie samo świadczenie przysługuje osobie, o której mowa w ust. 3 (policjantowi, który nie mógł podjąć służby). Odnosząc treść przytoczonego przepisu do osoby, która została prawomocnie uniewinniona dopiero po 12 latach, z czego przez większość tego okresu pozostawała poza służbą, należy wskazać, że świadczenie pieniężne (maksymalnie za 6 miesięcy) nie stanowi ze strony Państwa adekwatnej rekompensaty za krzywdę funkcjonariusza. Jak zauważył Naczelny Sąd Administracyjny w wyroku z dnia 10 marca 2016 r. (sygn. akt I OSK 2533/14) świadczenie pieniężne za okres pozostawania poza służbą ma czynić zadość konsekwencjom pozostawania poza służbą zwłaszcza w najbardziej odczuwalnej sferze ekonomicznej. Ma ono charakter rekompensacyjny. Oznacza to, że ma za zadanie wyrównać poniesioną przez funkcjonariusza szkodę w związku ze zwolnieniem ze służby. Rozstrzygając o przyznaniu tego świadczenia organ ma obowiązek zweryfikować, jakie skutki w sferze finansowej spowodowało zwolnienie funkcjonariusza ze służby. Naturalnie policjantowi przysługuje droga sądowa dochodzenia roszczenia o utracone korzyści w postaci różnicy pomiędzy uposażeniem, które otrzymałby, gdyby pełnił służbę, a świadczeniem za okres pozostawania poza służbą, wypłaconym na podstawie art. 42 ust. 5 ustawy (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 3 grudnia 2014 r. sygn. akt III CZP 91/14). Wiąże się to jednak z kolejnymi postępowaniami, a tym samym droga sądowa związana z realizacją art. 77 ust. 1 Konstytucji ulega nieproporcjonalnemu wydłużeniu.

Rozwiązaniem tej niedogodności dla policjanta byłoby wprowadzenie do ustawy o Policji, a także odpowiednio do pragmatyk innych służb mundurowych, norm prawnych pozwalających na pełną rekompensatę okresu pozostawania poza służbą. Punktem wyjścia dla takich rozważań mogłaby być treść art. 81 i art. 82 ustawy z dnia 9 października 2009 r. o dyscyplinie wojskowej (Dz.U. z 2019 r. poz. 1508). Zgodnie z art. 81 pkt 1 i art. 82 ust. 1 pkt 1 lit. b tiret 1 ustawy – jeżeli, orzeczenie o ukaraniu zostało uchylone, skutki jakie orzeczenie wywołało, ulegają uchyleniu w całości z zastrzeżeniem art. 82. W razie uchylenia orzeczenia o wymierzeniu kary dyscyplinarnej usunięcia z (...) zawodowej służby wojskowej ukaranemu wypłaca się uposażenie utracone wskutek kary dyscyplinarnej, należne żołnierzowi zawodowemu na zajmowanym stanowisku służbowym, według stawek obowiązujących w dniu uprawomocnienia się orzeczenia o ukaraniu, wraz

z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od tego dnia do dnia wypłaty, nie później jednak niż do dnia zaistnienia podstawy zwolnienia z zawodowej służby wojskowej.

Kolejny problem dotyczy zakresu pomocy prawnej udzielanej policjantom. Otóż policjant może skorzystać z ochrony prawnej na mocy przepisów art. 10 ustawy z dnia 24 maja 2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej (Dz.U. z 2018 poz. 1834 ze zm.). Zgodnie z jego treścią w przypadku, gdy w wyniku użycia lub wykorzystania środków przymusu bezpośredniego lub broni palnej nastąpiła śmierć osoby bądź nastąpiło zranienie osoby w wyniku użycia lub wykorzystania broni palnej, właściwy przełożony lub osoba pełniąca służbę dyżurną - niezależnie od obowiązków, o których mowa w art. 39 ust. 1 - niezwłocznie zapewnia także uprawnionemu (tj. policjantowi art. 2 ust. 1 pkt 9) niezbędną pomoc, w szczególności psychologiczną lub prawną. Pomoc prawna, polega na zwrocie kosztów poniesionych na ochronę prawną do wysokości wynagrodzenia jednego obrońcy, określonego w przepisach wydanych na podstawie art. 16 ust. 2 i 3 oraz art. 29 ust. 2 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. - Prawo o adwokaturze (Dz. U. z 2019 r. poz. 1513), jeżeli postępowanie karne wszczęte przeciwko uprawnionemu o czyn popełniony w związku z użyciem lub wykorzystaniem środków przymusu bezpośredniego lub broni palnej, którego następstwem była śmierć osoby bądź zranienie osoby w wyniku użycia lub wykorzystania broni palnej, zostało zakończone prawomocnym wyrokiem uniewinniającym albo orzeczeniem o umorzeniu postępowania z powodu niepopelnienia przestępstwa lub braku ustawowych znamion czynu zabronionego.

Są to okoliczności związane z użyciem środka przymusu bezpośredniego. Niniejsza norma prawna swoim zakresem nie obejmuje jednak sytuacji, gdy np. funkcjonariusz zostanie pomówiony o popełnienie czynu zabronionego w związku z wykonywaniem obowiązków służbowych. W praktyce taka osoba może otrzymać pomoc prawną, jeżeli samodzielnie opłaca składki na Fundusz Ochrony Prawnej prowadzony przez NSZZ Policjantów, może też otrzymać pomoc finansową od przełożonego właściwego w sprawach osobowych z funduszu socjalnego.

Rozwiązaniem dla braku ochrony prawnej pomówionych funkcjonariuszy mogłaby być transpozycja norm prawnych wynikających z art. 164 ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 r. o Służbie Więziennej (Dz.U. z 2019 r. poz. 1427). Zgodnie z treścią niniejszego przepisu

funkcjonariusz podczas i w związku z wykonywaniem obowiązków służbowych korzysta z ochrony prawnej przewidzianej w ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny dla funkcjonariuszy publicznych. Funkcjonariuszowi przysługuje zwrot kosztów obrony, jeżeli postępowanie karne, wszczęte przeciwko niemu o przestępstwo lub przestępstwo skarbowe popełnione w związku z wykonywaniem czynności służbowych, zostanie prawomocnie zakończone: orzeczeniem o umorzeniu postępowania wobec braku ustawowych znamion czynu zabronionego lub niepopelnienia przestępstwa albo wyrokiem uniewinniającym. Koszty obrony zwraca się ze środków budżetu państwa na wniosek funkcjonariusza, w wysokości faktycznie poniesionych kosztów, nie wyższej niż stawka maksymalna wynagrodzenia jednego obrońcy, określona w przepisach wydanych na podstawie art. 16 ust. 3 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. - Prawo o adwokaturze.

Argumenty podniesione wówczas przez Rzecznika nie zostały wzięte pod uwagę w trakcie procesu ustawodawczego. W świetle powyższego, na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz.U. z 2018 r. poz. 2179 ze zm.) zwracam się do Pana Ministra z uprzejmą prośbą o ustosunkowanie się do przedstawionych problemów.